

Kunsti- pisikud väikelinnas

TEKST KATI MURUTAR FOTOD URMAS LUIK

Pärnu kunstikool saab 30aastaseks. Kooli rajaja maestro **Peeter Somelar** loob ja liigub seal praegugi, nagu ka **Leili Voll**, kes on Pärnu kunsti- ja koolipildil alati olnud. Selle nimel, et see maja toimiks ja kestaks, töötab direktress **Kristel Kallau** kolmanda tütre antud titavärske energiaga.

Kerese tänava kunstiko
kaitsehaldjas juba teab
et 2010. aasta kevadel
vallutab selles majas lo
ja lehviv rahvas Pärnu
linna. Kunstipärane
anarhia voolab siit linn
valitsusse, turule, teatri
jahtklubisse – suvepeal
pannakse maalima ja
voolima.

Kui Kristel ja tilluke Nora liiguvad kahekesi mööda kunstikooli ja Pärnut, tekitavad nad lootusrikka tunde. Kusjuures neid ümbritseb suuremalt jaolt naistest koosnev tulemüür ja küttekolle. Piibel enustab planeedile Maa saabuvat matriarhaati. Kui tulevane *girl-power* on selline, nagu kujutab endast Kristeli-Nora kaksainsus ja nende helge naiskond, on meie planeedi tulevikuga kõik korras.

Siis on sel tulevikul värvilised nöörsaapad, pitsid-volangid, pikk seelik ja pärlid. Siis kirjeldab see tulevik oma õnnelikku päeva nii: "Jäime täna Noraga suure vihma- ja rahehoo kätte, kui Pärnu jõe kaldal jalutasime. Jõudsime tilkuvana koju, aga oli väga naljakas olla. Naerda sain mina, kui juuksed tilkusid ja jakk oli läbimärg –

ja imestunud oli Nora oma elu esimeste raheterade üle, mis ninale nipsasid."

DEVIL

Depressiivsed Eesti Väikelinna – ehk DEVIL – on väike unine saatan, mis sunnib inimesi vaikselt kodus istuma selle asemel, et minna kultuuriasutustesse. "Inimesed varjuvad teleri ja arvutiekraanide vahele – pole põlvkondade pik-kust väljas käimise kogemust, nõnda siis ei mindagi. Ega saadeta ka lapsi. Lapsed lähevad omal algatusel kaubanduskeskustesse ja bussipeatustesse – sest kodust ei suunata neid loovust pakkuvatesse tubadesse, kus valgus põleb ja ahi köeb," kirjeldab Pärnu kunstikooli direktress nõiaringi, mis õhtused provintsitänavad inimtühjaks jätab.

Seriaalieludes ulmlemise asemel võiks omaenese hinnalist elu

elada. "Pärnus on kontserdimaja, kunstikool, teater – ja eks komöödiad vaatama rahvas ju väljub ka. Seda, et praegu vajatakse pisut kergemeelsemat ja kergendust pakkuvat meelelahutust, võtame täiel rinnal arvesse, kui hakkame oma kooli 30. sünnipäeva pidama – toome kunsti ja melu, tegevuse ja tralli tänavatele. Keegi ikka kunsti-pisiku saab!

Traditsioonid tekivad mitmete sajandite ja paljude põlvkondade edenedes. Kui minu tütarde tütrede suureks kasvavad, on ka Pärnu loomingulised keskused samamoodi hommikust õhtuni rahvast tulvil nagu näiteks Stockholmis südalinnas, kus inimesed pidevalt näitusi vaatavad, ise midagi vaikselt nokitsevad. On meeldivalt teisel lainel kui see, mis akna taga."

Valimiste eel räägitakse küll, et Pärnu jõe kaldal ja merekallas peaks ellu ärkama, melu ja elu

peaks sellest linnast tegema turismi-atraktiivse Balti mere pärli – argitõde on aga muuseumide ja festivalide minemakolimine siit linnast. Paradoksaalsel kombel ei luba paljud lapsevanemad, kes oma lapsepõlves kadestasid kunstikoolis ja tantsutundides käijaid, nüüd ise oma lapsi neisse Mekadesse. Sellega karistavad vanemad iseennast – lõikavad oma võsude elust midagi väga olulist ära. Väikelinnade tühjad tänavad saavad kindlasti ühel päeval selgeks, et lastesse kasvab sisse see, mida vanemad sinna kasvada lasevad.

Kristel siiski lendab, beebi-Nora kaenlas ning vanemad tütre Maria ja Emmeliine kiiluvees, seelikute lehvides heatujuliselt mööda vaikset kaupmeestlinna ning sisendab iga keharakuga: kunstisaalid ja kultuuriruumid on iga linnakodaniku jaoks!

Kunstikool on 30 tegevusaasta jooksul kasvatanud terve plejaadi

85aastaseks saav Leili Voll peab Kristeli juhitud loomeoasis täie jõu ja elurõõmuga oma meistriklasi. Aastaseks saav Nora on sellesse keskkonda sündinud ja tema meistritee on juba alanud.

tegevkunstnikke (Rait Pärj, Kadi Kuremaa, Ra Luhse) ning muude alade tippe (Marko Matvere, Külli Teetamm). Vahest õnnestub järgmise 30 aastaga kenasid kodanlasi veenda, et Paul Kerese tänava väärika villa uksed on valla ja sees on hea – vaba vaikus.

Kristel ja tema naiskond – Asta Jõerand (“Tema on meie maja haldjas, kes kõike teab ja kõiki aitab, ametlikult minu asetäitja,” ütleb Kristel), Leili Voll, Karin Tislar, Riina Georg, Kristel Peeterson, Ene Riso, Kirsti Tuum, Kaia Metsaalt, Tiina Saidla, Piret Bergman, Piret Loover – ning härrased Peeter Somelar, Lembit Hansman, Rait Pärj ootavad selle ärkamisaja ära küll.

33

Kristel on praegu maagilises eas – 33. Kas nüüd või mitte kunagi! Selleks, et väikelinn ärkaks ja märkaks NÜÜD, naine tegutsebki. “Palusin endiselt kunstikooli direktorilt Peeter Somelarilt, kes meie maja sageli siin maalimise ja mõtisklemisega austab, mõned maalitunnid. Olen ise erialalt klaasikunstnik – tahtsin osa saada Somelari legendaarsest õpetusest “valgust-varju-hele-tumedust”. Ma ise tegin teekaaslaste abiga õppekavasse mõned ajakajastused: arvutigraafika, täiskasvanute tunnid ja kunstiring,” loetleb Kristel, samal ajal kui päikeseline ja leebe Nora külastab liikuvat einelauda McTiss.

“Arvutiasi on tänapäeval ainumõeldav. Kunstiringi lisasime nende laste jaoks, kellel pole võimalik nii paljudel õhtutel kunstikoolis käia, nagu terve kursuse läbimine seda eeldab. Täiskasvanutele on kunstnike meistriklässid sellepärast, et mõni võib alles 30–70aastaselt avastada, et see on just see, mis hoiab hinge elusa ja elu ilusana.”

Kristelil enesel on elulist vurtu nii palju sees, et kui ta ruumi siseneb, saavad seinad sooja laengu ja molbertid naeratavad. Õpilased ja täiskasvanud ka. Mõni inimene on säärase bioväljaga, et põhjustab ümbruskonnas vastupandamatu naeratuse. Kunstikooli neiud

Karin Tislar on kaasas olnud Pärnu kõigi kultuuriliste-kunstiliste algatuste juures, õpetajavilumust lisavad ta enese arvukad lapselapsed.

ütlevad, et direktress, kes liigub mööda kunstitempli koridore ja treppe koos väikese vääksuga, sisendab neisse julgust oma lähitulevikku lapsi loota – pole nii, et titt määrab ema koduaresti ja maailm peatub.

“Maailm pole mingi kannatamise ega sunduse koht,” on Kristel kogenud. “Siin Leili Volli juures käib maalimas Sirje Mürk, minu itaalia keele õpetaja. Mina olen itaalia keelt õppinud sellepärast, et see on nii ilus. Mu Veneetsia-reis oli vaimustav vapustus.”

Kristel teab, kui oluline on omade ring – tema ümber koonduvad helged toetajad ja teekaaslased Soome-Taani kunstnikust Nosjest kuni Pärnu vastse Maarja-Magdaleena gildi õdede-vendadeni.

GIRL-POWER

Naiskond, tänu kellele Kristel saab koos Noraga kunstikooli juhtimise juures püsida, jätab omakorda mulje, et miski siin ilmas on igavene. Kusjuures see miski on parim osa, mida meie planeedil pakkuda on.

85aastane Leili Voll on olnud õpetaja tollal, kui kunstikool Rae-külas asus, on olnud õpetaja Pärnu praeguses Ülejõe gümnaasiumis. Ta kinnitab, et kui peaks seda pikka elu otsast alustama, saaks temast taas kunstiõpetaja. Proua Volli näojoontega on juhtunud see, mis kindlasti kunagi toimub ka Kristeli näoga – sinna kujunevad kurrud kinnistuvad naeratust pidi, alalist rõõmsat ilmet fikseerides.

Teine teenelisim õpetajanna, kellele Kristeli-Nora kaksainsus saab toetuda, on Karin Tislar. Endine linavabriku kunstnik ja Käsitöölehe toimetaja on kuue lapse-lapse vanaema, nii et oskab kui tahes väikese lapse viibimise Kerese tänavas muuta lihtsaks, loomulikuks ja teretulnuks.

Lihtne ja loomulik on ka direktress Kristeli ja tema kaasa Üllari Räämal asuv kodu. “Üllaril on tunnid õpilasmajas ja Sindis – kitarriõpilasi on muide väga palju. Meil, Rakverest siia saabunutel, on kaasas oma vanaema. Saab samuti peagi 85 nagu proua Voll ja laseb mind ajuti ka beebita linna peale.”

Kunstikooli ja Kristeli ümbruses tuntavat aegumatut ürgnaiselikkust *girl-powerit* on ka Nosje

isikus. **Nosje Heybroek-Nikkilä**, Hollandi-Soome kunstnik, kel kodu Pärnuski, on Kristeli ja Üllari peres varuvanaema. Kui ta peab oma elukorralduse tõttu Eestist ära sõitma, tuleb talle lausa nutt peale. Nosje teab, miks väike Nora on nii mahe ja muhe – tal on hästi turvaline tunne. “Nora sündis kõigi oma tuttavate häälte ja ruumide keskele. Minu meelest peavadki lapsed niimoodi kasvama. Mitte sedasi, nagu on kombeks suurlinnades – väikesed lapsed on isoleeritud kuhugi äärelinnadesse, teismelistena ilmuvad tänavapilti ja on siis nagu ebakindlad tulnukad.”

Kristel aga räägib õhinal tulevikuplaanidest: “Tartus on Antoniuse Gild – juba üsna teenekas ja tuntud käsitöömeistrite hoov, mille ümber on koondunud kõikvõimalike praktiliste kunstnike värkstoad. Nüüd teeme meie Pärnu kesk-aegsesse vanalinna ka sellise – Maarja-Magdaleena. Selle eestvedajad on minu head sõbrad **Herdis Elmend** ja **Kadri Rebane**. Ühest väikelinnast teise kolides on kõige olulisem, et leiaksid endale seal sõbrad. Iga aastaga on tõelisi sõpru leida üha raskem. Meil on õnneks olemas need tõelised. Sõpruse tunnus on ju ka see, et on tööjaotus – mina juhin kunstikooli, Herdis ja Kadri uut gildi.”

“ANARHIA”

Kristel on kindel ka selles, et kodulinnalt ei tule mingeid katastroofilisi üllatusi kunstikoolile, kuigi eelarvet võidakse muidugi veel kärpida. “Meil maksavad nii lapsed kui täiskasvanud praegu vaid paar-kolmsada krooni kuus – vahendid on kooli poolt. Siin käivad eranditult need, kes ikka tõesti tahavad kunstiga tegelda – küllap jäävad nad ka nendeks aegadeks käima, kui vahendid on vaja ise osta,” on naine veendunud.

Selles mõttes valitseb kunstikoolis “anarhia” – ei minda kaasa üldise hala ja kirumise lainega. Veidi vallatust kavatseb kunstikoolirahvas ka kooli sünnipäeva tähistamiseks teha. Värvid ja rõõmus meel tuuakse kooliseinte vahelt turule ja linnaväljakule, teatrisse ja jahtklubisse... Natukene elusat vastuhakku teeb alati ainult head.

Seriaalieludes ulmlemise asemel võiks omaenese hinnalist elu elada.

“Minu meelest peaks meie huvikoolide, muuseumide ja galeriidega olema sama asi mis kodudega – olgem ometi rõõmsad selle kõige üle, mis meil olemas on. Miks me kogu aeg endale midagi juurde püüame kakelda? Olemasolevatki ei jõua ju ära kasutada,” kinnitab Kristel seda, mida me kõik tegelikult teame – ainult meeles ei pea. “Teeme juubeliaasta puhul oma kunstikooli ka mõnevõrra kodumaks – ehitame siia koduse residentsi, kus külalisõppejõud, Pärnus näitusi tegevad kunstnikud peatuda saaksid. Minu meelest on olemas kõik väljavaated, et Pärnust saaks särav mereäärne pärl – küll see poliitikute lubatud ja rahva tahetud jõekallas ja rannaala, vanalinn ja kultuuriasutused tõeliselt ellu ärkavad. Meie hoiame oma gildi-tüdrukute ja kunstikoolinaistega kokku – saavad ka teised eestlased hoitud.”

Selleks ajaks, kui Kristel, tüdrukud ja vanaemad Pärnu peal loovuse pidu peavad, kõnnib Nora juba omil jalgel ning aitab anarhiat korraldada.

